

УДК 391.7+739.2](477.75-25)"20"

Пасічник Л. В.

Інститут мистецтвознавства,
фольклористики та етнології
ім. М. Рильського, НАН України

ДІЯЛЬНІСТЬ ЮВЕЛІРНОГО ДОМУ «ДЮЛЬБЕР» В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ЮВЕЛІРНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ, ТВОРЧІСТЬ, ХУДОЖНЄ СПРЯМУВАННЯ

Пасічник Л. В. Діяльність ювелірного дому «Дюльбер» в контексті розвитку сучасного ювелірного мистецтва України: історія, творчість, художнє спрямування. В Україні існують декілька відомих ювелірних домів, де ювеліри створюють ексклюзивні прикраси. Ці вироби є творами мистецтва. Метою даного дослідження є огляд та аналіз діяльності ювелірного дому «Дюльбер», який було засновано в 1999 році в м. Сімферополь. Недослідженість цього аспекту ювелірної галузі в сучасному мистецтвознавстві зумовила актуальність написання цієї статті. Під час роботи над публікацією було використано такі наукові методи, як історичний метод, метод узагальнення та образно-стилістичного аналізу художніх творів. У результаті дослідження ми дійшли висновків: вироби ювелірного дому «Дюльбер» мають високу художню цінність і є зразками сучасного ювелірного мистецтва України; окремий напрям діяльності підприємства, що має назву «Дюльбер. Мистецтво срібла», був створений спеціально для відродження та популяризації традиційної техніки ювелірного мистецтва кримськотатарського народу – техніки філіграні; організована при ювелірному домі школа підготовки ювелірів є прикладом осучасненої цехової організації навчання та праці. Результати дослідження мають важливе значення для написання історії сучасного ювелірного мистецтва України.

Ключові слова: ювелірний дім «Дюльбер», ювелірний цех, гаряча емаль, філігрань, традиційні прикраси.

Пасічник Л. В. Деятельность ювелирного дома «Дюльбер» в контексте развития современного ювелирного искусства Украины: история, творчество, художественная направленность. В Украине существуют несколько известных ювелирных домов, в которых ювелиры создают эксклюзивные украшения. Эти изделия являются произведениями искусства. Целью данного исследования является обзор и анализ деятельности ювелирного

дома «Дюльбер», который был основан в 1999 году в г. Симферополь. Неисследованность этого аспекта ювелирной отрасли в современном искусствоведении обусловила актуальность написания этой статьи. Во время работы над публикацией были использованы такие научные методы, как исторический метод, метод обобщения и образно-стилистического анализа художественных произведений. В результате исследования мы сделали выводы: изделия ювелирного дома «Дюльбер» имеют высокую художественную ценность и являются образцами современного ювелирного искусства Украины; отдельное направление деятельности предприятия, которое называется «Дюльбер. Искусство серебра», было создано специально для возрождения и популяризации традиционной техники ювелирного искусства крымскотатарского народа – техники филиграні; организованная при ювелирном доме школа подготовки ювелиров является примером осовремененной цеховой организации обучения и труда. Результаты имеют важное значение для написания истории современного ювелирного искусства Украины.

Ключевые слова: ювелирный дом «Дюльбер», ювелирный цех, горячая эмаль, филигрань, традиционные украшения.

Pasichnik L.V. Activities of jewelry house «Dyulber» in the context of contemporary jewelry art of Ukraine: history, art, art direction. There are several famous jewelry houses where jewelers create exclusive jewelry in Ukraine. These jewelry are works of art. The objectives of this study are to review and to analyze the activities of the jewelry house «Dyulber», which was founded in 1999 in Simferopol. The uninvestigation of this aspect of jewelry branch in modern study of art led to the relevance of this writing. While working on the publication used scientific methods such as historical method, synthesis and image-stylistic analysis of works of art. As a result of investigation we concluded: the products of jewelry house «Dyulber» have high artistic value and are examples of contemporary jewelry art of Ukraine; the separate direction of the enterprise activities, which was named «Dyulber. The Art of Silver», was created especially for the revival and promotion traditional techniques of jewellery of Crimean Tatar people – the filigree technique; organized by the jewelry house training school jewelers is an example of modernized guild organization of education and work. The results of the investigation are important for writing the history of modern jewelry art of Ukraine.

Keywords: jewelry house «Dyulber», jewelry guild, high-temperature enamel, filigree technique, traditional jewellery.

Ювелірне мистецтво Криму – малодосліджена царина в українському мистецтвознавстві. Деяку епізодичну інформацію про кримськотатарське ювелірне мистецтво містять, переважно, записи мандрівників (Челебі, Кондаракі, Орловської, Радде тощо), праці У. Боданінського та П. Нікольського, опубліковані до середини ХХ ст. [3;7]. Лише в 2000-х роках дана проблематика була частково актуалізована сучасними дослідниками. Нині най-

більш вагомими працями про ювелірне мистецтво в аспекті загального дослідження культури та мистецтва кримськотатарського населення Криму є монографії І. Заатова [5] та Н. Акчуріної-Муфтієвої [2], проте в цих монографіях зазначено лише про декількох сучасних майстрів, що відроджують традиційне ювелірне мистецтво. На нашу думку, майстри ювелірного дому «Дюльбер» також докладають чимало зусиль для справи відродження, збагачення та гідного представлення сучасного ювелірного мистецтва України у світі, проте ті поодинокі інформативні відомості, що містяться в періодиці, не дають можливості більш деталізовано проаналізувати діяльність ювелірного дому, що й визначило **актуальність** даної статті. **Метою** публікації є огляд та аналіз діяльності ювелірного дому «Дюльбер». **Об'єктом** дослідження є ювелірні прикраси, створені колективом ювелірного дому «Дюльбер». **Предмет** дослідження: художні особливості ювелірних виробів, створені за ескізами головного художника ювелірного дому «Дюльбер». Використані **методи**: історичний, узагальнення, систематизації та образно-стилістичного аналізу художніх творів. Для написання статті використано **матеріали** інтерв'ю, записані автором під час безпосереднього візиту та ознайомлення з діяльністю ювелірного дому. **Джерелом** дослідження є люб'язно надані керівництвом фотоархіву виробів та каталог [11].

Період 1990-х – час, коли за умов складної соціально-політичної ситуації, безробіття та фінансової нестабільності ювелірна галузь України робила перші кроки до свого становлення на терені незалежної України. Переважна більшість населення не мала коштів для купівлі ювелірних виробів, а платоспроможний контингент не вирізнявся витонченими художніми смаками, орієнтуючись швидше на кількість та вагу коштовних металів та каміння у виробках, ніж на мистецькі ознаки чи вдалі технологічні прийоми. Було створено низку приватних майстерень, що займалися виготовленням масивних ювелірних прикрас, – своєрідних капіталовкладень у час нестабільності національної грошової одиниці. Чимало представників авторського ювелірного мистецтва в Україні працювали одноосібно, сприяючи розвитку цього виду мистецтва в контексті світового, та, зокрема, європейського творчого процесу. Для поступу сучасного ювелірного мистецтва України вагоме значення має діяльність визнаних в Україні та за її межами ювелірних домів, організованих у 1990-х роках з невеликих ювелірних майстерень, де створюють ексклюзивні високохудожні твори ювелірного мистецтва, гідно репрезентуючи цю галузь на всеукраїнських та міжнародних виставках і конкурсах. Творчий доробок ювелірного дому «Дюльбер» (у перекладі з персидської мови – «Прекрасний»), що був офіційно заснований у 1999 році в м. Сімферополь, вирізняється з-поміж інших вишуканим синтезом стилістики та високою технологічною якістю виконання виробів, що дає

підстави виокремити це ювелірне підприємство до категорії творчого об'єднання високого художнього рівня.

Історія створення ювелірного дому «Дюльбер» пов'язана з творчістю його ініціатора, генерального директора, головного художника та ювеліра Мехті Ісламова – Заслуженого кавалера ордена Карла Фаберже, нагородженого знаком «Почесний ювелір мусульманського світу» та удостоєного звання «Заслужений ювелір міжнародного класу» [8]. Народившись у депортації в Середній Азії (м. Фергана, Узбекистан), Мехті Ісламов отримав там базову освіту в школі мистецтв, поступово формуючись як художник. Предки митця займалися торгівлею ювелірними виробами, постачаючи їх до Європи, а його прадід був майстром декоративно-прикладного мистецтва – червонодеревником, тому не дивно, що Мехті Ісламов вирішив пов'язати своє життя з творчістю. Коло зацікавлень майстра було надзвичайно широким: він займався академічним рисунком, живописом, графікою, монументальним мистецтвом, дизайнерським оформленням інтер'єрів та екстер'єрів, досягши вже на той час певних успіхів саме в галузі образотворчого мистецтва, експонуючи свої твори на персональних та колективних виставках, беручи участь у різних конкурсах. На той час майбутній головний художник ювелірного дому «Дюльбер» пов'язував свою подальшу долю з образотворчим мистецтвом, очевидно, саме тому в ювелірних виробках, створених за його ескізами, помітна виразна та врівноважена гармонія кольорів, характерна для доброго смаку художника-живописця, своєрідні пластичні етнокомпозиційні ознаки, типові для мистецтва східних народів. Після повернення до Криму Мехті Ісламов навчався в Художньому училищі ім. М. С. Самокиша, де, вперше потрапивши до ювелірної майстерні В. Павленка, побачив, як плавиться в тиглі метал, і зрозумів, що справжнє його покликання – ювелірне мистецтво. Так, за деякий час його художнє зацікавлення трансформувалося в справу всього життя. Майбутній головний художник ювелірного дому починав опановувати цю справу, займаючись традиційною для кримськотатарських майстрів технікою – філігранню, виважаєно поєднуючи нетрадиційні пластичні форми та філігранні фрагменти їх композиційних схем, прагнучи створити сучасну мистецьку інтерпретацію – якісну та художньо багату. Після завершення навчання Мехті Ісламова як одного з кращих студентів було направлено на навчання до Москви в Російську академію живопису, скульптури та зодчества І. Глазунова, де він отримав цінний практичний досвід. Проте трохи згодом художник вирішив остаточно присвятити себе декоративно-прикладному мистецтву, тому повернувся до Криму, де організував власну майстерню, поступово згуртовуючи професійних та талановитих майстрів, які вже отримали певне визнання та практичний досвід, у своєрідну творчу групу, а в 1999 році Мехті Іс-

ламов виступив ініціатором заснування ювелірного дому «Дюльбер». Таким чином, зараз це – відоме в Україні та за кордоном підприємство, майстри якого на чолі з генеральним директором створили понад 1000 оригінальних творів ювелірного мистецтва.

Основна концепція, що є в основі діяльності ювелірного дому – створювати ексклюзивні вироби високої художньої цінності, справжні твори мистецтва. Задля цього працюють лише досвідчені професійні майстри, також з цією метою на підприємстві проводиться навчальна робота. За час своєї діяльності колективу ювелірного дому (а це понад 30 ювелірів) вдалося сформувати особливу впізнану художню манеру, втілену в досконалії якості, що є неабияким досягненням насамперед головного художника Мехті Ісламова, який власноруч створює всі ескізи ювелірних творів та співпрацює з іншими ювелірами на всіх етапах втілення його творчої ідеї в реальність. Колоритне та пишне мистецтво країн Сходу в поєднанні з кращими ознаками вишуканого класицизму та фантазійного модерну – у результаті утворили доволі гармонійний синтез художнього образу в ексклюзивних творах ювелірного дому «Дюльбер», що мають «східний аромат» [9]. У використанні композиційних елементів, кольорової гами вгадуються традиційні східні мотиви, проте художня образність, формотворча для ювелірних виробів, застосування широкого арсеналу технічних прийомів дають підстави долучити творчий доробок «Дюльберу» до європейської стилістики ювелірного мистецтва. Очевидно, можемо говорити про виокремлення особливого творчого методу, своєрідної художньої манери, що, ймовірно, з часом розвинується в течію, адже на підприємстві працюють над створенням потужного творчого доробку – своєрідної художньої основи для розвитку та виховання наступних поколінь.

Широке коло типів ювелірних виробів, що створюють ювеліри «Дюльберу»: сувенірна пластика, інтер'єрні прикраси, нагороди, зброя, оправы для книг та чимало інших виробів, проте превалюють, звісно ж, жіночі й чоловічі прикраси та аксесуари (кольє, підвіски, сережки, персні, браслети, брошки, запонки, годинники). Для реалізації художнього задуму майстри ювелірного дому використовують лише дорогі та якісні матеріали – такі як золото, платина, срібло (нерідко поєднуючи в одному виробі різні метали, зокрема золото та срібло), природне коштовне каміння найвищого гатунку (діаманти, рубіни, сафіри, смарагди, олександрити, турмаліни тощо) та перли. Завдяки згуртованій команді професіоналів, що працюють на підприємстві, немає жодних обмежень використання під час виготовлення чи декорування виробів будь-якої необхідної для цього техніки (гравіювання, карбування, гаряча емаль, зернь, філігрань тощо), адже, за висловом Мехті Ісламова, «для того, аби реалізуватися як художник, ти маєш бути необмеженим у використанні технік» [6:14]. Так, зокрема чимало виробів мають

оздоби, створені за допомогою техніки гарячої емалі, у творчому доробку ювелірного дому є багата колекція виробів із використанням емалі, що свідчить про високий рівень опанування секретами давньої емальєрної справи. Ручна робота в ювелірному домі «Дюльбер», як і колись у золотарських цехах України, використовується практично на всіх етапах створення виробу. Більшість робіт створюється в одиничному екземплярі, що виключає повторення чи тиражування. Усі творчі та технологічні процеси – від створення ескізу до виготовлення спеціальних футлярів для зберігання виробу – відбуваються в стінах ювелірного дому без залучення сторонньої ланки, що також гарантує високу якість.

Багата та розмаїта художня палітра форм і засобів, композиційних схем та образності мистецьких виробів ювелірного дому «Дюльбер». Творчість головного художника Мехті Ісламова, майстерно втілена його командою, інспірована захопленням навколишнім світом, життям, досконалістю та гармонією в природі, Божою благодаттю та любов'ю до всього сущого. Кожна ексклюзивна прикраса має назву, що розкриває таємницю її прообразу, та гарний лаконічний опис (наприклад, підвісок «Зірка Магрибу», сережки «Махі Давран», персні «Версаль», «Дюльбер», «Паша»). У виробках переважають геометричний та рослинний орнаменти, часто вони поєднуються в одній композиційній схемі. Зокрема домінують геометризовані мотиви, зокрема ромбу, квадрата, кола, підкреслений графічний лаконізм та контрастна поліхромність є яскравими ознаками стилю ар-деко, тоді як широке відтворення чітких природних або ж химерно сплетених стилізованих флоральних форм, зображення бантів, мотив «гірлянди» – очевидний вплив стилістики модерну. Композиції творів ретельно врівноважені та виразні, що сприяє цілісному сприйняттю, незважаючи на присутність у деяких виробках великої кількості дрібних пластичних елементів та рухомих з'єднань. Використані коштовне каміння та емалеві вкраплення слугують засобом для розкриття художнього образу, завдяки чому у виробках немає ознак перевантаженості чи неадекватності.

Мехті Ісламов, невідступно дбаючи про високий художній рівень діяльності керованого ним підприємства, домігся сформувати таке авторитетне мистецьке обличчя своєму підприємству, що для багатьох постійних клієнтів вироби ювелірного дому стали сімейними, родовими коштовностями, адже саме таке завдання й було поставлено головним художником ще від початку заснування – відновити традицію сімейних коштовностей, де висока якість матеріалів, роботи та відповідний художній рівень зробляють ці твори актуальними та цінними навіть через кілька століть.

Ювелірні вироби, що мають клеймування «Дюльбер», уже впевнено заявили про себе на низці виставок та конкурсів в Україні та за кордоном, отримуючи високі відзнаки та нагороди. Беручи

Підвісок «Зірка Магрибу» (золото, діаманти, сапфіри, гаряча емаль, 2013 р., техніка гарячої емалі по гільйошованій поверхні, ручне монтування). Приватна збірка. Фото з особистого архіву М. Ісламова

Сережки «Легенда Топкапи» (золото, хризопрази, діаманти, 2003 р., лиття по восковій моделі, ручне монтування). Приватна збірка. Фото з особистого архіву М. Ісламова

Браслет «Согдіана» (золото, діаманти, сапфіри, 2012–2013 р., випилювання, гравіювання, ручне монтування). Приватна збірка. Фото з особистого архіву М. Ісламова

Гарнітур «Тарик» (золото, діаманти, шпінель, гаряча емаль, 2005 р., техніка гарячої емалі по гільйошованій поверхні, ручне монтування). Приватна збірка. Фото з особистого архіву М. Ісламова

Підвісок (лінія «Дюльбер. Мистецтво срібла», срібло, 2011–2014 рр., техніка філіграні, ручне монтування). Приватна збірка. Фото з особистого архіву М. Ісламова

Сережки (лінія «Дюльбер. Мистецтво срібла», колекція «Сель-себіль», філігрань, лазурит, 2011–2014 рр., техніка філіграні, ручне монтування). Приватна збірка. Фото з особистого архіву М. Ісламова

Кинджал «Гаяр» (дамаська сталь, золото, срібло, діаманти, рубіни, смарагди, емаль, 2006 р., гравіювання, гільйошування, техніка гарячої емалі по гільйошованій поверхні, інкрустація, ручне монтування). Приватна збірка. Фото з особистого архіву М. Ісламова

Оклад до «Корану» (золото, срібло, гаряча емаль, 2004 р., техніка гарячої емалі по гільйошованій поверхні, техніка виїмчастої гарячої емалі, гравіювання, випилювання, ручне монтування). Приватна збірка. Фото з особистого архіву М. Ісламова

участь у всеукраїнських та міжнародних виставках у Києві, Одесі, Дніпропетровську та Харкові, ювелірний дім став одним з найвідоміших підприємств в Україні, що працюють у категорії люкс-преміум. Так, наприклад, найвищу оцінку у Києві в 2007 р. здобув на Другому всеукраїнському форумі авторських робіт у галереї Першого ювелірного фонду кинджал «Гаяр», виготовлений із золота й дамаської сталі, декорований діамантами, рубінами та гарячої емаллю, визнаний шедевром та одним із найдорожчих експонатів форуму [4]. У м. Москва (РФ) в 2005 р. на виставці «Новий російський стиль» ювелірний дім «Дюльбер» отримав гран-прі та свідоцтво поважної експертної ради про те, що їх вироби мають високу художню цінність [4]. Окремих виставок для цього сегменту ювелірного ринку, що сприяло б здоровому конкурентному розвитку цієї галузі, в Україні поки що не існує. Творчий доробок «Дюльберу» також часто представлений на виставках у РФ, Туреччині, Італії. Географія клієнтського кола ювелірного дому – надзвичайно широка, що свідчить про визнання цього бренду як у Європі, так і в Азії чи в країнах американського континенту.

Генеральний директор ювелірного дому «Дюльбер» Мехті Ісламов вважає одними з найважливіших завдань діяльності ювелірного дому – відродити традиційні та давні техніки, розвинути традицію передачі матеріальної та духовної спадщини наступним поколінням, аби гідно представити сучасне ювелірне мистецтво в тисячолітній скарбниці культурного надбання України. Спадкоємність передачі досвіду молодшому поколінню є невід'ємною умовою збереження та розвитку культурного надбання народу. Структурна організація діяльності ювелірного дому побудована за принципом цехової системи, за якої існувала кількоступенева фахова диференціація та одночасна освітня підготовка майстрів.

Колектив підприємства на чолі з головним художником за період свого існування від створення до сьогоднішня навчили та виховали вже три покоління майстрів. По суті, на базі ювелірного дому функціонує цехова ювелірна школа, термін навчання в якій триває шість років, при цьому учням виплачується стипендія. Чільною умовою відбору учнів серед усіх кандидатів є не лише професійна освіта, а й особистісні якості претендента. За кожним учнем закріплюються спочатку підмайстер, який навчає свого підопічного всьому, чого знає сам, а згодом, коли учень досягає рівня свого вчителя, – його навчає закріплений за ним майстер. Так само, як і в справжніх цехових структурах, учні виготовляють декілька виробів – своєрідних «екзаменаційних робіт», що є свідченням напрацювання технічних навичок та відображення їх зростання як ювелірів. Протягом усього часу здобуття майстерності учень набуває цінного практичного досвіду й має змогу проявити свою майстерність та художній смак. По завершенню навчання це вже –

сформований досвідчений професіонал, що володіє всім арсеналом ювелірних технік і зорієнтований на працю в ніші ювелірного мистецтва найвищого класу – як за використанням коштовних матеріалів, так і за художньою якістю. Уся структура організації навчання та праці спрямована на те, аби створити сприятливі умови для розвитку ювелірів як абсолютних фахівців своєї справи. Таким чином, Мехті Ісламов зі своєю командою майстрів, які злагоджено та чітко, як єдиний механізм, працюють над втіленням оригінальних творів ювелірного мистецтва, за умови відсутності на території Кримського півострова навчального закладу, де б навчали ювелірній справі, відтворив в осучасненій формі цехову організацію навчання та праці.

Спадкоємність поколінь – це також один з чільних механізмів продовження традиції, особливо це стосується ремесел та промислів, якими віддавна займалося кримськотатарське населення півострова, зокрема, це й ювелірне мистецтво, адже саме це і є, за словами Мехті Ісламова, «надбанням України, одним із своєрідних брендів нашої культури» [6:4]. Віддавна Крим був потужним осередком кримськотатарського ювелірного мистецтва, проте, на жаль, зараз ювелірна галузь поступається іншим видам декоративно-прикладного мистецтва, наприклад кераміці чи вишивці. Після примусової депортації кримських татар ювелірна справа як окремий вид декоративно-прикладного мистецтва фактично припинила своє існування і лише з кінця ХХ ст. відбувається певне відродження цього мистецтва, завдяки діяльності, по суті, декількох майстрів. Найбільшими центрами ювелірного мистецтва в Криму ще з середньовіччя були міста Бахчисарай та Карасубазар, де до початку ХХ ст. функціонували цехові форми організації праці, у яких суворо дотримувалися вузької спеціалізації. Майстри-ювеліри працювали переважно зі сріблом, проте також використовували золото, мідь, залізо, коштовне та виробне каміння (сердолик, бірюзу, яшму, діаманти), бурштин, перламутр, перли, скло. Володіючи різноманітними видами ювелірних технік виготовлення та оздоблення виробів, особливої майстерності ремісники досягли переважно у техніці філіграні («чильтер») [1:106]. Техніка філіграні, що полягає в укладанні та напаяванні тонкого скрученого металевого дроту у фігурну композицію на підготовлену поверхню-пластину виробу (фонова філігрань) або в суцільному з'єднанні між собою за допомогою паяння складених фігур зі скрученого дроту, які утворюють наскрізний мереживний візерунок (ажурна філігрань), досі залишається головною у виготовленні традиційних ювелірних виробів. Дбаючи про відродження національних традицій та їх сучасне переосмислення в аспекті практичного використання, ювелірний дім «Дюльбер» у грудні 2012 року започаткував один з напрямів своєї діяльності, спрямований на популяризацію та відродження кримськотатарської срібної філіграні, ювелірну лі-

нію «Дюльбер. Мистецтво срібла», що складається з більш ніж 500 виробів. На думку Мехті Ісламова, це й має бути «стильно, гарно, навіть не дорого, проте високохудожньо» [6:16], головний художник на основі традиційного кримськотатарського ювелірного власноруч створює всі ескізи філігранних робіт (а це підвіски, персні, сережки, браслети), проте вважає, що лінія «Дюльбер. Мистецтво срібла» – це приклад досягнення, багатівікового надбання всього кримськотатарського народу, «це те, що зараз необхідно підтримувати та заохочувати» [6:11]. У березні 2013 року на 23-й спеціалізованій виставці ювелірних виробів та годинників (м. Одеса), а в травні – на 25-й Міжнародній виставці «Ювелір Експо Україна» (м. Київ) відбулися офіційні презентації ювелірної лінії «Дюльбер. Мистецтво срібла», що об'єднує п'ять окремих колекцій – «Фірдаус», «Мерджан», «Рауда», «Сель-себіль» та «Кевсер», а вже наприкінці минулого року філігранні прикраси, завоювавши прихильність українців, почали впевнений поступ на ювелірний ринок Казахстану, де також користуються неабияким успіхом.

Прикраси «Дюльбер. Мистецтво срібла» виготовлені в стилістиці національних кримськотатарських ювелірних виробів, досить стійка традиція у виготовленні ювелірних прикрас кримськотатарськими майстрами полягає не лише у використанні тих самих технологічних засобів, а й у збереженні найбільш типових художніх ознак: форм, розмірів, композицій, орнаментів тощо. Для виробів напряму «Дюльбер. Мистецтво срібла» також характерні графічна чіткість зображуваного, ажурність, мініатюрна деталізація композиції, багатоваріантність зображуваного, домінування солярних, геометричних та рослинних мотивів, проте ці прикраси в інтерпретації автора виглядають цілком актуальним для сьогодення.

«Дюльбер. Мистецтво срібла» – виняткова лінія ювелірних виробів, що не має аналогій на будь-яких інших підприємствах даного рівня. Не дивно, що одним із гасел анонсування нової колекції є вираз: «Душа Сходу в срібних виробах – спадщина Криму!» [10] – покликана пропагувати відродження інтересу до традиційного ювелірного мистецтва кримських татар, вона водночас є приладом якісного, некітчевого сучасного етно-стилю на фешн-ринку ювелірних прикрас.

Висновки. Ювелірний Дім пройшов випробування на міць протягом п'ятнадцяти років, та найголовніше те, що «Дюльбер» неухильно дотримується свого високого рівня якості – як технологічно, так і художньо. Завдяки орієнтуванню на мистецтво, а не на кон'юнктуру споживацького ринку, що дозволило ювелірному дому вийти за межі діяльності низки ювелірних підприємств – виробництва тиражованих предметів, масової продукції, що за своїм призначенням та технологічними можливостями найчастіше позбавлена художності, оригінальні виробы ювелірного дому сприяють формуванню есте-

тичного смаку своїх покупців та замовників, будучи чудовими зразками якісного ювелірного мистецтва, адже головний художник та його команда докладають всіх зусиль, щоб започаткована ними справа мала подальший розвиток в майбутньому. До досягнень керованого Мехті Ісламовим ювелірного дому слід насамперед віднести внесок у розвиток навчання ювелірній справі в Криму та зокрема участь у справі популяризації кримськотатарської філіграні. Таким чином, ювелірний дім «Дюльбер» робить свій вагомий внесок у розвиток матеріальної та духовної культури, адже його ексклюзивний ювелірний доробок – не лише яскраве явище в українському мистецтві, але й ознака впевненого поступу сучасного ювелірного мистецтва України.

Література:

1. Акчурина-Муфтієва Н. Ювелірне мистецтво кримських татар // Образотворче мистецтво. – 2013. – № 3. – С. 106–109.
2. Акчурина-Муфтієва Н. Декоративно-прикладное искусство крымских татар XV – первой половины XX вв.: Монография. – Симферополь: ОАО «Симферопольская городская типография», 2008. – 392 с.
3. Боданинский У. Археологические и этнографические изучения татар в Крыму. – Симферополь, 1930.
4. Друбич Е. Фаберже современности [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://new-day.com.ua/?id=2046>.
5. Заатов І. Кримсько-татарське образотворче і декоративно-прикладне мистецтво ХХ ст. (Генезис, еволюція, сучасний стан). – Симферополь: Видавництво «Доля», 2002. – 279 с.
6. Інтерв'ю з М. Ісламовим (генеральним директором та головним художником ювелірного дому «Дюльбер»), записано Лілією Пасічник 27 квітня 2013 року в м. Симферополь (АРК, Україна). – 18 с.
7. Никольский П. Бахчисарай. Культурно-историческая экскурсия. – Симферополь, 1924.
8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://context.crimea.ua/news/obschestvo/krimskij_yuvelir_stal_kavalerom_ordena_fabzhe_.html.
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dyulber.com/mainpage.php>.
10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://simf.com.ua/catalog/index.php?cShop=10877>.
11. JEWELLER HOUSE DYULBER // Каталог. – К., 2010. – 45 с.